

Verslag Leerbijeenkomst over rol van gemeenten bij groene burgerinitiatieven

2 december 2014, De Ottohoeve van de Hoenderloo Groep

Aanwezig

- Simone Stam, Gem. Alkmaar
- Ragna Hom, Gem. Amsterdam
- Bert Koppers, Gem. Amsterdam
- Linda Hooijer, Gem. Apeldoorn
- Doesjka Majdandzic, Gem. Apeldoorn
- Petra Bennink, Gem. Apeldoorn
- Winny Scheringa, Gem. Berkelland
- Jacco Schuurkamp, Gem. Den Haag (afgemeld)
- Bas Tutert, Gem. Ede (afgemeld)
- Marije Wesselius, Gem. Ede
- Annegreet van de Riet, Gem. Ede
- Aline Domna, Gem. Gemert Bakel
- Adrie Hanegraaf, Gem. Landerd
- Jos de Looijer, Gem. Landerd
- Maarten van Leeuwen, Gem. Roosendaal (trainee)
- Mariëlle Piels, Gemeente Stichtse Vecht
- Linda Maassen, Gem. Venlo (afgemeld)
- Rob de Coo, Gem. Zundert
- Thijs Kruiver, Gem. Zundert
- Annerine Blufpand, VNG
- Frist Essenstam, Hoenderloo Groep
- Henk Groenewoud, Min. EZ
- Eduard van Beusekom, Min. EZ
- Ruud Pleune, N&M Overijssel
- Meisje Meijer, Prov. Gelderland (afgemeld)
- Marrit Klompe, Prov. Overijssel
- Nynke Heeg, Waterschap De Dommel
- Marion Rensink, Waterschap De Dommel
- Carina Otte, Waterschap Valei en Veluwe (afgemeld)
- Andrea Almasi, Provincie Noord Brabant
- Iris Dijksterhuis, Provincie Noord-Brabant
- Inge Bleumink, ondernemer Stadslab Apeldoorn
- Dennis Nolte, Spoor van vernieuwing
- Wilfried Romp, publicist en adviseur Burgerparticipatie
- Iriñi Salverda, Alterra WUR
- Jeroen Kruit, Alterra WUR
- Rosalie van Dam, Alterra WUR

Inhoud

Introductie	3
Casuïstiek van Apeldoorn, schets door Linda Hooijer & Doesjka Majdandžić	4
Reflectie en aftrap Wilfried Romp.....	6
Omgaan met diversiteit burgerinitiatieven (Thema 1)	6
Omgangsregels (Thema 2)	7
Houding en competenties (thema 3)	7
Discussietafel 'omgaan met diversiteit van burgerinitiatieven'	8
Maatwerk bieden.....	8
Ongelijkheid, is dat erg?.....	8
Gelijke kansen creëren?	9
Discussietafel 'Spelregels en omgangsregels?'	10
Discussietafel 'houding en competenties ambtenaar'	12
Wat heb je nodig?	12
Van de organisatie.....	12
Vanuit de ambtenaar zelf.....	13
Stadslab, een inspiratiebron?	13
Maatschappelijk aanbesteden, een kans?.....	14
Op de juiste plek kun je doen waarin je gelooft.....	14
Track record van toegevoegde waarde	14
Afronding.....	15
Terugkoppeling discussietafels en discussie	15
Hoe nu verder?	15

Introductie

Deze leerbijeenkomst vindt plaats in het kader van het leernetwerk 'Samenspel tussen burgerinitiatieven en overheden in het groene domein' dat Alterra momenteel trekt. Het leernetwerk is bedoeld voor ambtenaren van verschillende overheidslagen en daarmee heel divers: verschillende onderwerpen en dilemma's komen aan bod. Naast een gezamenlijke hoofdlijn waar alle deelnemers van het leernetwerk elkaar kunnen ontmoeten, zijn dit najaar drie deeltrajecten uitgevoerd:

- Een leerbijeenkomst over Marke Mallem in samenwerking met Waterschap Rijn & IJssel en Stichting Marke Mallem (12 nov 2014).
- Een intervisiebijeenkomst voor provincie-medewerkers over mogelijke provinciale aanpakken in samenwerking met provincie Zuid-Holland en Noord-Brabant (30 oktober 2014).
- Een bijeenkomst over de rol van gemeenten bij groene burgerinitiatieven in samenwerking met de gemeente Apeldoorn (2 december 2014).

Het leernetwerk wordt gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, die dit jaar de nieuwe Natuurvisie heeft uitgebracht, waarin het ministerie op zoek is naar haar rol om de zelforganiserende samenleving meer ruimte te geven en zij pakken die nu op door andere overheden te helpen met behulp van kennisdeling en kennisontwikkeling over die nieuwe rol van overheden bij burgerinitiatieven. Van elke deelbijeenkomst wordt een brochure gemaakt om de leerpunten te delen. Begin volgend jaar vindt weer een plenaire bijeenkomst plaats waarin de deelbijeenkomsten worden teruggekoppeld en waarin we nieuwe leerthema's en bijeenkomsten zullen kiezen die we samen met deelnemers verder kunnen oppakken.

Gemeente Apeldoorn organiseerde deze gemeentelijke intervisiebijeenkomst op 2 december samen met Alterra Wageningen UR. Deze bijeenkomst, in het kader van het Leernetwerk Samenspel Burgerinitiatieven en Overheden, was gericht op het delen van ervaringen, vragen en ideeën over het omgaan met groene burgerinitiatieven. De bijeenkomst vond plaats op de Ottohoeve van de Hoenderloo Groep. Een toepasselijke plek omdat vanuit deze organisatie samen met de dorpsraad van Hoenderloo vergaande samenwerking heeft met de gemeente Apeldoorn ten aanzien van het inrichten, aanleggen en beheren van de (groene) openbare ruimte. Frits Essenstam (Plantsoendienst Hoenderloo Groep) geeft aan dat hij vanuit de Hoenderloo Groep en de dorpsraad nu zeer constructief samenwerkt met de gemeente in het onderhoud van de openbare ruimte. Het beheer van de openbare ruimte biedt een mooie praktijk uitdaging voor de jongeren van de Hoenderloo Groep en de openbare ruimte wordt er ook echt een stukje mooier van.

In deze bijeenkomst stonden drie leervragen centraal:

(1) Omgaan met diversiteit burgerinitiatieven

Hoe om te gaan met gelijkheid en verschil bij burgerinitiatieven? Welk initiatief krijgt ondersteuning, waarom wel of niet? Moet elk initiatief gelijk worden behandeld? Hoe om te gaan met dat 'niet alles kan'; welke afwegingen maak je bij het verdelen van de beschikbare tijd, geld, energie etc.?

(2) Omgangsregels en Spelregels

Zijn er spelregels en omgangsregels nodig in het omgaan met burgerinitiatieven? Zo ja, waarom dan, hoe zien ze eruit en voor wie gelden ze dan? Ga je dingen vastleggen of laat je het los?

(3) Houding en competenties ambtenaar

Welke houding en competenties hebben ambtenaren nodig in het omgaan met burgerinitiatieven? Wat hebben ambtenaren van hun organisatie hiervoor nodig?

Casuïstiek van Apeldoorn, schets door Linda Hooijer & Doesjka

Majdandžić

Linda, van achtergrond landschapsarchitecte is altijd bezig geweest met grote parken en wijken. Zoals het voorbeeld park Berg en Bos. In dit soort grote projecten is zoveel ruimte om draagvlak te zoeken en gezamenlijk gevoel te 'maken'. Dat is super mooi, maar het uiteindelijk gebruik van zo'n plek, zien dat het allemaal werkt, is nog veel mooier.

Linda zit nu voor een deel van haar tijd bij de regiegroep beheer. Vanuit die rol is ze op zoek naar hoe initiatieven uit de wijk kunnen landen in het park. Linda laat een voorbeeld zien van een park waar zeker 10 jaar aan is gewerkt. Na een langzame start kwamen er vragen van natuurorganisaties. Na een gesprek over hoe het park sneller te ontwikkelen, ontstond er een mooie samenwerking. Er werd een klankbordgroep in het leven groepen en die doet nu ook zelf natuuronderhoud. Dit is net omgezet in een stichting 'vrienden van'. Ze zijn nu bezig met het programmeren van activiteiten voor komende zomer, zo is er nu bijvoorbeeld een groot klassiek concert in voorbereiding.

Een ander voorbeeld is Hoenderloo. Het dorp was niet zo tevreden en dacht het zelf beter te kunnen dan de gemeente. Ze formuleerden zelf een plan van eisen en hebben dat onverschrokken bij de wethouder op tafel gelegd. Linda geeft aan dat ze als ambtenaren even moesten slikken en dachten "wat moeten we hier mee en wat gebeurt hier?". De pilot onderhoud en beheer die uit deze actie is ontsproten loopt uiteindelijk heel goed. Als ambtenaren zijn ze met de dorpsraad in gesprek gegaan en hebben goed geluisterd naar wat het dorp precies wilde en ook gekeken naar wat wel goed was van de eigen gemeentelijke visies. Niet alles hoefde over de kop. Dit heeft geleid tot een proces, een manier van samenwerken, die je co-creatie kunt noemen. Voor de gemeentelijke ambtenaren van Apeldoorn een hele nieuwe manier van werken.

Er zijn met deze werkwijze al veel mooie resultaten bereikt. Het begon allemaal met een dorpsproject rond de her-asfaltering van een weg. De weg is de entree van het dorp en niemand was echt tevreden over de wegloopparkerplaats. De wijkbeheerder is gekomen en heeft materiaal geregeld en een samen met het dorp een schetsje gemaakt. Het dorp heeft de haagjes geplant en de eerste bomen neergezet.

Ook het dorpsplein is aangepakt. Nadat de plannen duidelijk waren, kwamen er met de doe-dag weer 50 tot 100 mensen aan het werk. Een ander voorbeeld is dat van een hek van een paardenweide dat direct op de weg staat. Het zou veel mooier zijn dat hek iets terug te zetten en er een haag voor te planten. Het is zelfs gelukt dat de particuliere eigenaar van de grond een grondruil heeft willen doen. Dit had anders (volgens het reguliere werken) nooit gerealiseerd kunnen worden.

Een ander mooi voorbeeld is Landgoed Deelerwoud. Hier is met veel inspanning van het dorp de laan gesnoeid die naar het poortgebouw leidt. Tijdens de werkzaamheden kwam de jonkheer Repelaar kijken en was ontroerd door de inspanningen van het dorp. Toen ontstond er ruimte om te praten over gedeeltelijke openstelling van het landgoed of in ieder geval een pad langs de rand van het terrein.

Het herontwerp van de begraafplaats is ook een mooi voorbeeld. Tijdens het werk kwam Linda er achter dat de schrijver A. den Doolaard hier ligt begraven. Toen ook nog bleek dat het houten huisje dat hij altijd als schrijfhuisje gebruikte leeg stond, werd er met het dorp een plan gemaakt voor een klein museum. Met medewerking van het CODA is er toen een tentoonstelling ingericht en wordt het museum door vrijwilligers gerund.

Hoe werkt dat nou? Wat blijkt: van het een komt het ander, je kunt het van tevoren niet allemaal verzinnen. Wat nodig is zijn informele netwerken en een open houding, samen aan de slag. Zo ontstaat er ruimte voor projecten die je anders nooit gehad zou hebben. Dit vraagt om een ander soort basis houding, een open houding, nieuwsgiering zijn, vragen durven stellen, willen weten wat er allemaal in het gebied speelt. Je moet als ambtenaar dingen doen buiten je vertrouwde comfortzone. Soms doe je ook dingen buiten het boekje en word je mogelijk later weer teruggeroepen. Veel energie is er losgekomen. Zo is dat ook in het Stadslab geweest.

Doesjka vertelt over het Stadslab in de binnenstad van Apeldoorn. Waarom opgezet? Begon met een vraag van Dennis Nolte van het Spoor van vernieuwing: Hoe wil je nu eigenlijk werken als ambtenaar? Doesjka wilde in ieder geval niet meer werken als klassieke stedenbouwkundige aan de hand van een programma van eisen. 'We richten ons namelijk steeds meer op de bestaande stad en daar wonen nu

eenmaal al mensen waar je mee te maken hebt'. Eerder werd daar anders tegenaan gekeken, dan had je te maken met consumenten, dan deed je onderzoek naar consumentenwensen, dat is veel passiever.

Op een paar A4 heeft Doesjka opgeschreven hoe zij graag zou willen werken in die binnenstad: Ze wil graag een ontmoetingsplek creëren waar mensen, ambtenaren en ondernemers op een gelijkwaardige manier met elkaar kunnen werken aan projecten die de stad mooier en leuker maken. Met dit idee heeft Doesjka mensen in de organisatie bestookt. De programmamanager Binnenstad vond het erg leuk en er was net geld van de provincie om tijdelijke initiatieven voor het vergoeden van de binnenstad te ondersteunen. Dat was vooral bedoeld om mensen in beweging te krijgen om de stad groener en mooier te krijgen. En dat begint volgens Doesjka bij het vragen aan mensen wat zij daarvan vinden, welke ideeën zij daar zelf bij hebben en hoe zij daar zelf aan willen bijdragen. Dan krijg je energie los. Tegelijkertijd worden er al allerlei dingen zelf opgezet door mensen. Bijv. het Zwitsal lab van sociaal ondernemers op een bedrijventerrein vlakbij de binnenstad, die eigenlijk wel meer wilden. Doesjka is vanuit het stadslab met hen gaan samenwerken. Ze wilden echt samen iets opzetten. Zo is het ook echt van de mensen én van de gemeente samen geworden. Dat heeft geleid tot kleine stapjes en resultaten in de binnenstad. Maar ze hebben ook afgetrapt met het realiseren van een grote Baroktuin om zichtbaarheid voor het Stadslab te genereren. Dat is eigenlijk nog wel op de oude manier, want ze dachten we bedenken wat en we zetten het neer. Ze hebben ook gewerkt aan een digitaal platform dat nu in concept gereed is. Er is bijv. een Facebook pagina. Voor het Roots in the Woods festival van afgelopen najaar is het Stadslab via via gevraagd om mee te doen. Stadslab heeft hier samen met de gemeente Apeldoorn, de provincie, Dennis van Spoor van vernieuwing en een aantal sociaal ondernemers een Dromenparade opgezet. Daar is aan mensen gevraagd wat ze willen met hun leven, waar droom je van. Met de gedachte dat ze dan veel meer gemotiveerd zijn om zelf het heft in handen te nemen en zelf bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Linda neemt het stokje weer over. Vanuit het idee van de www.participatiekaart.nl is Linda gaan inventariseren en kwam op meer dan 120 voorbeelden van participatie in Apeldoorn. Linda is vervolgens een rondje gaan maken langs de wijkbeheerders vanuit het idee dat communiceren over verschillende aanpakken leerzaam is en dat je kunt leren van voorbeelden. Zo is Linda veel positieve verhalen tegengekomen.

Het collegeprogramma van Apeldoorn wil sterk inzetten op vergroten van de burgerparticipatie. Woorden worden gebruikt als ruimte geven, positieve houding, faciliteren, durven loslaten en ruimte voor experiment. Dit is voor de ambtenaar die er iets mee wil natuurlijk een fijne ruggensteun. Maar hoe ga je om met een organisatie die in feite achterblijft.

Linda is begonnen met een gemeentelijke werkgroep burgerparticipatie. Die is dus gestart met eerst eens kijken wat er al is. Er wordt een stappenplan gemaakt, een overzicht gemaakt en een categorisering aangebracht. In januari is er een groot evaluatiegesprek. Hier staat centraal wat het heeft gekost en wat het heeft opgeleverd. We weten allemaal dat het niet leidt tot bezuiniging. Maar Linda wil graag dingen letterlijk in beeld brengen.

Meer ruimte aan inwoners en ondernemers is het doel van de werkgroep burgerparticipatie. Een aanpak moet voor iedereen herkenbaar worden is het streven, met heldere spelregels en makkelijk te vinden. Maar hoe gaat de organisatie daarmee om. Mensen in organisatie blijven graag veilig in hun comfortzone. Waar lopen ze nu tegenaan, ze hebben ideeën en ze weten hoe energie los te maken, energie uit de samenleving halen en hoe een plek in de organisatie te geven. Maar wat betekent dat voor het werken vanuit het stadhuis? Sommige initiatieven komen op hun plek terecht, maar dat hangt wel af van welke ambtenaar getroffen wordt.

(Doesjka) Volgende week is er een bijeenkomst over het gebruik van een tijdelijk park. Hier is een klassieke aanpak geweest met inspraak, maar dat maakt nog geen levensvatbaar park. De inzet is om hier een nieuw proces op een oud proces te haken. Er zijn veel onduidelijkheden over verantwoordelijkheden. Als je mensen echt invloed wilt geven op hun omgeving, als je mensen echt ruimte wil geven dan moet je het trekken vanuit de gemeente dus loslaten, misschien kader aangeven, wel eigenaar van de grond (privaat belang speelt dan weer een rol), maar gaan we dan aan gebruikers een marktconforme prijs vragen?

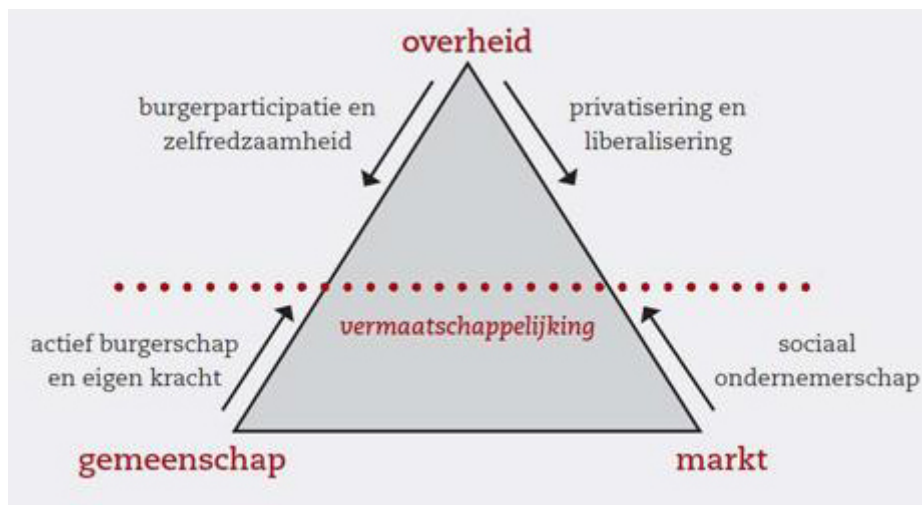
Als ambtenaar die participatie wil faciliteren wil je ervoor zorgen dat alle hoopvolle dingen tot een goed einde komen en dat je niet door je eigen collega's wordt ingehaald en gefrustreerd.

Reflectie en aftrap Wilfried Romp

Wilfried Romp heeft de publicatie 'Op weg naar de doe-democratie' geschreven (de publicatie is te vinden via <http://duurzameomgevingskwaliteit.nl/>) en geeft vanuit zijn expertise een eerste reactie op de werkwijzen en vragen zoals die leven vanuit de gemeente Apeldoorn (gepresenteerd door Linda en Doesjka) en geeft een aftrap op de discussiethema's die later besproken gaan worden.

Wilfried schetst eerst een wat algemener beeld over burgerinitiatieven. Hij geeft aan dat de politiek de burger meer verantwoordelijkheid wil geven in de uitvoering van maatschappelijke taken. **Ruimte geven en loslaten** zijn daarbij voor veel gemeenten kernbegrippen. Ook bij Apeldoorn speelt dit, zo blijkt bijvoorbeeld uit het collegeprogramma. Medewerkers krijgen de taak om het in de praktijk vorm te geven en er enthousiast mee aan de slag te gaan. Ze weten veelal veel positieve energie bij de burgers los te maken zoals in Apeldoorn met het Stadslab en de activiteiten in Hoenderloo.

De doe-democratie kent verschillende vormen en de relaties tussen betrokken actoren ondergaan een transitie. Zie ook onderstaande figuur.

Bron Figuur: Steen, M. van der, et al., Pop-up publieke waarde – overheidssturing in de context van maatschappelijke zelforganisatie, Den Haag, NSOB, 2013

De praktijk is bij veel gemeenten nog weerbarstig. Het loslaten van het vertrouwde gemeentebestuur blijkt lastig. De ambtenaren zijn gevangen in een resultatencultuur en dienen te voldoen aan de 'verwachtingen' van het jaarplan en de mores van nota's, startnotities, etc. Het komen tot 'actief burgerschap' vraagt om meer beleidsvrijheid en vergt een meer procesmatige aanpak zowel in de uitvoering als in de ontwikkeling. Als ambtenaar moet je op 'een dunne lijn lopen'. Je wilt de enthousiaste burgers niet teleurstellen, maar niet alles kan (financieel bijvoorbeeld). Dus je zult een bepaalde grip (sturing) moeten houden. Het zorgen voor voldoende draagvlak bij de ambtelijke en bestuurlijke 'achterban' wordt nog te weinig opgepakt.

Naast een cultuuromslag bij gemeenten, ligt er ook een uitdaging bij burgers. De huidige cultuur bij de burgers laat zich nog te veel omschrijven als een 'toeschouwersdemocratie'. De overheid ontwikkelt en voert het beleid uit (metafoor toneelvoorstelling) en de burger heeft inspraak (metafoor: zit in de zaal en geeft zijn goed- dan wel afkeuring). Deze cultuur staat haaks op participatiesamenleving en doe-democratie. Het is de uitdaging om te (gaan) werken aan een breder participatie- en initiatievenklimaat.

Omgaan met diversiteit burgerinitiatieven (Thema 1)

De diversiteit van burgerinitiatieven stelt gemeenten voor dilemma's. De overheid behandelt alle burgers met gelijke rechten en plichten. Bij actief burgerschap (burgerinitiatieven) wijk je daar veelal van af. De ene straat, wijk of dorp krijgt door actieve burgers nu eenmaal meer voor elkaar dan de andere straat, wijk of dorp. Bewonersinitiatieven vragen veelal om maatwerk (resultaatgericht) en wijken soms af van het gangbare beleid. In de doe-democratie zou je het eigen verhaal willen stimuleren en streven naar gevoeld of 'echt' eigendom door initiatiefnemers.

Gemeentelijke regelingen betreffende burgerinitiatieven gedogen en/of legitimeren diversiteit. Het is daarbij belangrijk duidelijk te zijn over rechten en plichten en toekenning van gelden door de gemeente zoals startsubsidies.

Omgangsregels (Thema 2)

Aansluiten op de initiatiefnemers, elkaar begrijpen en respecteren is erg belangrijk. Dat is nog best lastig aangezien initiatiefnemers en overheden in/vanuit verschillende 'werelden' opereren (leefwereld en systeemwereld). Wilfried onderscheidt verschillende fasen in de ontwikkeling van een initiatief en noemt enkele punten die van belang zijn in de relatie burger-overheid per fase.

Idee-fase:

- weten ze wat ze willen (zelf uitwerken, hoogstens tips)
- wat verwachten ze van de gemeente (terughoudend opstellen, eerst idee laten uitwerken)
- hoe kijkt de gemeente er tegen aan. Afhankelijk vanuit welk ambtelijk perspectief (eco, leefklimaat, sociale cohesie, financieel) er naar kijkt.

Ontwikkel-fase:

- formeler, meer resultaatgericht (terughoudend in beloftes of invulling vaststaand overheidsparticipatie-beleid).
- 1 geluid als gemeente (een onderbouwde (integrale) reactie). Naast de ambtenaren kunnen ook de politiek en de pers benaderd worden. Er kunnen/zullen dus andere invalshoeken komen.

Volwassenfase:

- afspraken en/of samenwerking

In zijn visie op actief burgerschap en overheidsparticipatie zijn er verschillende vormen:

- Faciliteren: burgers vullen zoveel mogelijk het initiatief zelf in. Ondersteuning vindt plaats op afstand.
- Stimuleren: aanjagen, opsporen en draaiend houden van initiatieven staat centraal (coaching). Coördinatie en subsidie beleid.
- Co-productie (co-creatie): vastgestelde samenwerking en organisatorische inbedding in het gemeentelijk beleid.

Houding en competenties (thema 3)

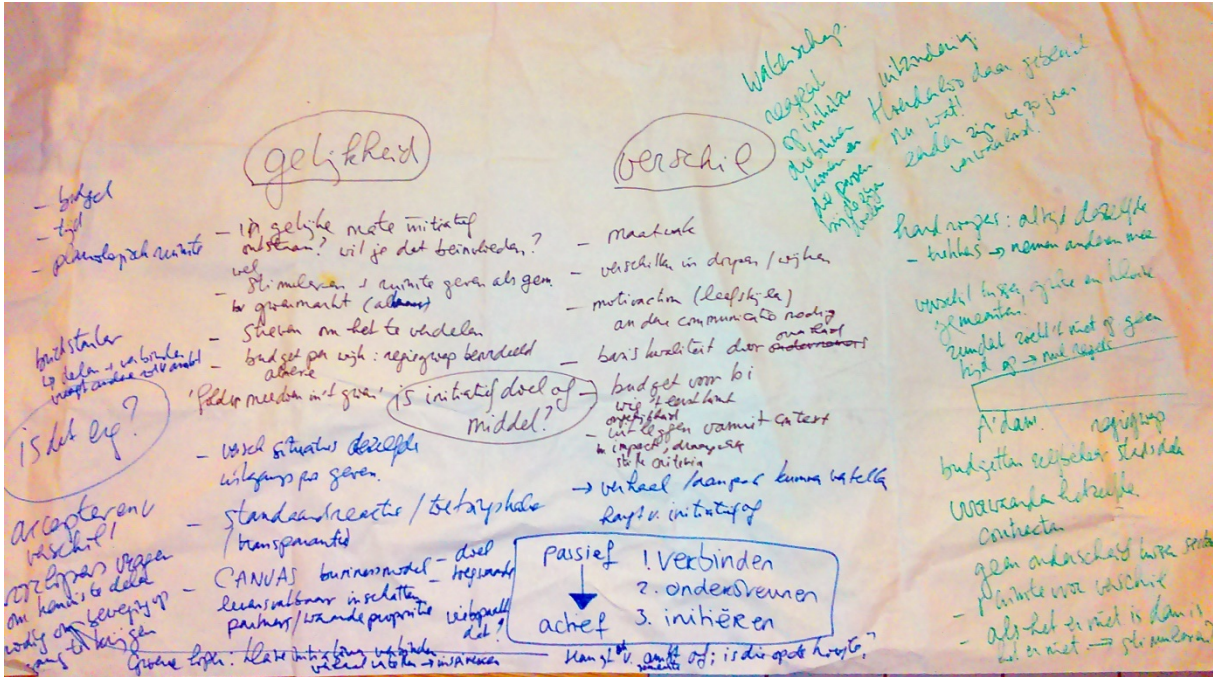
Om beter op burgerinitiatieven te kunnen anticiperen is het nodig om het principe van verticaal denken ('wij weten wat goed voor u is') enigszins te verlaten en plaats te maken voor het principe van **horizontaal denken** ('we bedenken samen wat goed voor ons is'). Dat houdt 'van buiten naar binnen werken' in: De wereld van de burger binnen het gemeentekantoor halen en de inbreng burger meer centraal stellen. Daarbij gaat het om vraaggericht werken, hetgeen vraagt om een positieve grondhouding, nieuwsgierigheid, vertrouwen in de burger en 'samen leren'. Hierbij gaat Wilfried in op de Lerende gemeenschap zoals deze in Hellendoorn bestaat.

In de praktijk is het best moeilijk. Er bestaat beeldvorming over de burger (o.a. uit op eigen belang, heeft er niet echt verstand van) en andersom is de burger kritisch op ambtenaren (o.a. ambtenaren weten altijd wat goed voor hen is, zonder echt te vragen). Daarnaast voelen ambtenaren zich soms onterecht behandeld (o.a. 'we zijn de hele dag voor de burger bezig') en ervaren een hoge werkdruk (o.a. 'die burgerinitiatieven komen er nog eens bij'). Ook speelt dat zelf initiatief nemen/zelfredzaamheid van burgers een (te) grote opgave is (denk aan discussie over WMO).

Belangrijk is om een goede voedingsbodem te creëren voor initiatieven. Het gaat om aansluiten bij en samenwerken met burgers. In de praktijk betekent dat onder andere wijkgericht werken, sleutelfiguren, buurtteams, meer verband in de burger activiteiten brengen. Het kan ook goed zijn om een verschil in kwaliteiten tussen ambtenaren aan te brengen: specialisten en meer generieke ambtenaren.

Discussietafel 'omgaan met diversiteit van burgerinitiatieven'

Bij deze discussietafel ging het over de spanning tussen het bieden van ruimte voor verschil en het streven naar gelijke behandeling.

Maatwerk bieden

In de omgang met initiatieven uit de samenleving gaan overheden van oudsher vaak uit van gelijkheid (gelijke behandeling) als principe. Er komt echter ook steeds meer ruimte voor het maken van verschil. Burgerinitiatieven zijn immers verschillend en dat vraagt om maatwerk. Het gaat steeds om andere initiatieven, andere contexten en andere mensen met andere behoeftes en capaciteiten. Daar is ook steeds meer aandacht voor bij gemeenten.

Het gaat bij maatwerk in feite om 'ongelijke gevallen, ongelijk behandelen'. Elk initiatief heeft een andere benadering, andere vorm van ondersteuning, andere communicatie etc. nodig. Van belang is dat je als overheid goed uitlegt waarom je bepaalde keuzes maakt. Die keuzes hangen ook af van de eigen beleidsdoelen. Daarin moet je transparant zijn. Toch worden ook vaak stille criteria gehanteerd (zoals onuitgesproken verwachtingen dat een initiatief een bepaalde bijdrage moet leveren aan beleidsdoelen of dat er voldoende draagvlak is), die dus niet zo expliciet en transparant zijn. Dat maakt het soms lastig, en kan vragen oproepen zoals 'waarom zij wel en wij niet?'. En soms worden inhoudelijke criteria van overheden betwist, bijvoorbeeld omdat burgers andere doelen en waarden belangrijker vinden en zich afvragen of de overheid wel de juiste inhoudelijke keuzes maakt. Ook dat maakt het accepteren van gemaakte afwegingen dan lastig.

Opgemerkt wordt dat het in ieder geval belangrijk is dat overheden heldere en gelijke procesvoorwaarden stellen aan burgerinitiatieven. Iemand opperde dat het CANVAS business model hierbij behulpzaam zou kunnen zijn. Maar dan neem je vaste (gelijke) procedures en voorwaarden als uitgangspunt en dat bemoeilijkt wellicht het leveren van maatwerk. Hoe past dit bij de eerdere opmerkingen dat alle initiatieven een andere benadering en communicatie nodig hebben?

Ongelijkheid, is dat erg?

Soms kan ongelijkheid ontstaan die wellicht niet altijd goed uit te leggen is of waar je als ambtenaar niet per se achter staat. Zoals bij subsidieregelingen of budgetten die de overheid verdeeld over de ondersteuning van burgerinitiatieven. Soms worden inhoudelijke criteria gesteld soms ook alleen procedurele. Dat laatste is interessant omdat dan niet overheidsdoelen en waarden voorop worden gesteld, maar juist de doelen en waarden vanuit de samenleving. Aan de andere kant kan dit neerkomen op 'wie het eerst komt, die het eerst maalt'. Waarbij niet altijd de 'beste' initiatieven prijs vangen. Soms

is er bijvoorbeeld budget voor ondersteuning van 12 initiatieven en valt nummer 13 die erg interessant of innovatief is net naast de boot. Maar is dat erg? Hoe willen we hier mee omgaan? Moeten overheden hierin sturen? Of zouden we deze ongelijke behandeling moeten accepteren omdat het in dit geval nu eenmaal zo loopt en de volgende keer weer anders?

Daarnaast werd ook gezegd dat het steeds een bepaalde groep (mondige en hoogopgeleide) mensen is die actief is en bijvoorbeeld inschrijft op zo'n subsidie of prijsvraag. En dat niet iedereen hetzelfde informatieniveau heeft of dezelfde kennis en capaciteit heeft om met zo'n subsidie of prijsvraag iets te doen. Maar is dat erg? Hoe willen we hier mee omgaan? Moeten overheden hierin sturen? Of zouden we deze ongelijkheid moeten accepteren omdat nou eenmaal een bepaalde groep mensen het verschil kan en wil maken en daarmee veel voor de samenleving voor elkaar krijgen?

Gelijke kansen creëren?

Sommigen merkten op dat het belangrijk is om als overheid overal gelijke kansen te creëren. Zodat alle burgers initiatieven kunnen nemen en dat groepen mensen of wijken die nog niet zo actief zijn, gestimuleerd worden om ook initiatieven te nemen. Voorbeelden zijn voorbij gekomen zoals het organiseren van ontmoetings- en uitwisselingsplekken voor (potentiele) burgerinitiatieven, het maken van brochures met kennis en informatie voor burgers, en budgetten per wijk die een regiegroep van burgers zelf kunnen besteden. Zo worden burgerinitiatieven in zekere zin in de hele gemeente in gelijke mate gestimuleerd.

Iemand anders zei juist dat het bieden van gelijke kansen vraagt om ongelijke behandeling, om zo de uitgangspositie voor iedereen gelijk te krijgen. Dan wordt dus nadruk gelegd op ondersteuning en stimulans van burgers die niet zo gauw of makkelijk zelf actief initiatieven nemen in de groene publieke ruimte. Zij krijgen dan een zetje in de rug. Ook hier geldt weer dat verschil maken kan als je maar steeds het verhaal goed kunt uitleggen. Laten zien hoe je tot afwegingen komt.

Maar iemand anders zei juist dat in deze transitie vooral voorlopers (innovatoren) heel belangrijk zijn. En dat je als overheid juist aan hen ruimte en ondersteuning moet geven. Zij kunnen dan weer anderen meetrokken in die beweging. Daarbij is kennis overdragen en van leren elkaar heel belangrijk. Een soort van 'open source' benadering is dan gewenst zodat aanpakken en lessen ook door anderen kunnen worden gebruikt.

de bewoners. Sommige aanwezigen stelden zich dan actief op en brachten de partijen bij elkaar (regelden locatie ed.) en/of bemiddelden daarbij, anderen vonden dat bewoners dat zelf moesten doen. Eén en ander heeft natuurlijk ook te maken met hoe heftig het verschil in mening is.

Een ander belangrijk aspect dat werd genoemd in relatie tot spelregels en omgangsregels is het doen van verwachtingenmanagement: overheden leggen veel uit aan burgers over wat ze eventueel kunnen tegenkomen en waar ze op voorbereid moeten zijn om teleurstellingen te voorkomen. Dus niet in de zin van regels, als wel uitleggen wat mensen tegen (kunnen) gaan komen in relatie tot de plek, in relatie tot andere burgers, in relatie tot de overheid, etc. Een voorbeeld daarin is een moestuin in de publieke ruimte. Als een moestuin in de publieke ruimte ligt, dan houdt dat ook in dat de moestuin vrij toegankelijk is en dat iemand anders dus 'jouw' kropje sla kan en mag oogsten. Er was bij veel bijval op het punt van uitleggen waarom je iets wilt of waarom iets moet, veel aanwezigen leken dat te doen. Überhaupt waren 'communiceren', 'met elkaar praten', 'contact zoeken' (tussen overheden en initiatiefnemers, maar ook tussen initiatiefnemers en andere burgers/anderen) woorden die veelvuldig vielen. Het volgende is enigszins speculatie, maar het lijkt erop dat er wellicht in veel gevallen wel spelregels en omgangsregels zijn maar dat die niet zo worden ervaren omdat de spelregels impliciet vorm krijgen/aan de orde komen in gesprekken, waarbij wederzijdse wensen, verwachtingen, doelen etc. worden geuit. Natuurlijk blijft niet altijd alles impliciet, zo verwoordde een aanwezige in de woorden: 'regels maak je samen'. Ook kunnen spelregels en omgangsregels tijdelijk zijn en veranderen. Alhoewel niet expliciet geuit, leek het erop dat de aanwezigen de termen spelregels en omgangsregels geen prettige termen vonden om te hanteren. Zo gaf iemand aan liever over 'speelveld' te spreken in plaats van spelregels en omgangsregels.

Een andere aanwezige gaf aan zij 'regels' voor zichzelf hanteert. Zij bekijkt ieder initiatief en probeert dan een link te maken met andere collega's (actief op een ander vakgebied) of andere partners. Sowieso werd het maken van verbindingen gezien als een (mogelijke) taak voor of rolopvatting van overheden in relatie tot groene initiatieven. Want door middel van (veel en/of verschillende) verbindingen ontwikkelen burgerinitiatieven zich en worden ze ook duurzaam in de tijd. Het inbrengen van kennis werd ook als een mogelijke taakopvatting genoemd. Een andere 'regel' die iemand probeerde te hanteren was 'over positieve dingen praten' en te benadrukken 'wat ga je nu zelf doen' (nadruk op zelf en nadruk op doen).

Een andere opmerking die werd geplaatst is dat het hanteren van enige uitgangspunten niet per se verkeerd is, mits op een uitnodigende manier verwoord, omdat het ook creativiteit in de hand werkt. Het ontbreken van alle kaders wordt niet als inspirerend ervaren.

Verder zijn nog zaken aan de orde gekomen die wat indirecter met spelregels en omgangsregels te maken hebben. Zo gaven verschillende aanwezigen aan dat ze met name vast lopen in de eigen organisatie en zich zorgen maken over de interne intentie. In woorden wordt actief burgerschap bij verschillende overheden gestimuleerd, maar niet iedereen zag dat terug in daden c.q. vond het nog een onzekere factor hoe de eigen organisatie uiteindelijk met burgerinitiatieven omgaat (daar stonden overigens ook vele 'goede' ervaringen tegenover). Rol van bestuurders (specifiek wethouders) en de behoefte aan (wederzijdse) erkenning is daarbij meerdere malen aan de orde gekomen.

Al met al zijn er vele voorbeelden uitgewisseld en werd uitgesproken dat het gesprek over spelregels en omgangsregels ook de functie had om überhaupt ideeën, ervaringen, voorbeelden, praktijken met elkaar uit te wisselen, gelijkgestemden en inspiratie te vinden. Tot slot nog een opgemerkte nieuwe trend: het exploiteren van de publieke ruimte. Burgers (veelal zzp-ers) gebruiken de publieke ruimte op een commerciële wijze.

“Veel kleine initiatieven worden omhelst en ingevuld, maar allemaal tot op het niveau dat het ambtelijk kan worden geregeld. Volgens de spelregels (vastgestelde plannen / afspraken) kunnen dingen die bewoners willen soms niet op de termijn die ze zouden willen. Vanuit de gemeente proberen we dan wel mee te denken met de bewoners. En uiteindelijk vinden we altijd wel ergens nog een potje met geld of passen we er op een andere manier een mouw aan.”

“Er zitten mensen met een mooi collegeprogramma aan de macht. Die wethouders staan echter niet altijd stil bij de werkelijkheid, ze zien vooral het mooie van burgerparticipatie. Realisatie van projecten met burgers kunnen tot mooie uitvoeringen leiden. En een wethouder opent met veel enthousiasme het project. Maar op het moment dat het beheer moet worden vormgegeven dan gelden de oude regels.”

De raad en het college moeten durven loslaten, wij ambtenaren moeten het vertrouwen krijgen door ons een zekere vrijheid te geven om het in te kunnen vullen met bewoners. Dat vraagt letterlijk tijd in de werkagenda en een ‘speelbudget’ per ambtenaar om mensen mee op gang te helpen (15.000 euro per jaar).

EXPERIMENT 1 - Dennis: wat ik altijd vraag is “wat is wat je wilt doen en welke stap zou je willen maken?”. 15.000 Euro een halve dag in de week en misschien een aangepaste regel. Dat vraagt Dennis aan Rob de Coo, ambtenaar van gemeente Zundert, te doen en aan ons terug te melden waar dat toe leidt. Rob heeft het aangekaart en krijgt hier half maart uitsluitel over.

EXPERIMENT 2 - Dennis vraagt aan Ragna Hom van de gemeente A'dam stadsdeel West, wat zij morgen aan de directie en het DB zou willen vragen om beter te kunnen doen wat ze doet, zodat ze in haar werk (en anderen) kan floreren. Ragna antwoordt dan ruimte en tijd. Een dag in de week extra. En een beleidsstuk dat staat (werkt ze aan) en wordt geaccordeerd zodat ze rustiger kan werken. De politiek moet de aanpak steunen zodat de o.a. de uitvoer (en daarmee zelfbeheer) geborgd en verder ontwikkeld kan worden.

Een andere manier is het voorbeeld van gemeente Den Bosch. Die heeft 50.000 uit het groenbudget gehaald en daar kunnen burgers aanvragen op indienen van 5.000 euro.

“Gedeeld vertrouwen vraagt om delen van je ideeën. Het is de verantwoordelijkheid van de ambtenaar om het bestuur uit te leggen (argumenten op hun niveau) waarom het zo belangrijk is om het werk te doen. Iedereen gaat er vanuit dat het kostenbesparend is. Dat is natuurlijk niet zo.”

“Loslaten is vreselijk moeilijk. Veranderen heeft wel een voordeel nodig. Als dat niet duidelijk is ga je ook niet veranderen.”

Vanuit de ambtenaar zelf

Het is heel belangrijk dat je als ambtenaar open staat voor de wensen van mensen. Dat je kunt luisteren.

Een ambtenaar die iets wil bereiken in een organisatie die daar nog klaar voor is moet een ondernemende ambtenaar zijn. Je moet bereid zijn risico's te nemen en tijd vrij te maken die je niet krijgt van de eigen organisatie.

“De ambtenaar als grenswerker of veranderaar moet iemand zijn die informeel omgaat met bewoners, maar het formeel afhandelt in de organisatie.”

Een georganiseerde burger kunnen we niet afdwingen. Het gaat over erkenning krijgen als burger en geven als ambtenaar.

Stadslab, een inspiratiebron?

Het Apeldoornse voorbeeld van een stadslab is een manier om mensen die willen met elkaar in contact te brengen. Hier wordt een plek gecreëerd waar iedereen elkaar kan ontmoeten en van waaruit nieuwe samenwerking kan ontstaan. Iedereen heeft een beeld een visie bij de stad (overheid, burgers, ondernemers). Hoe ga je daadwerkelijk aansluiting bij elkaar vinden?

Maatschappelijk aanbesteden, een kans?

Amsterdam werkt gebiedsgericht. Projecten en zelfbeheer De gemeente Amsterdam doet dit al vanaf 1992. *“Als je een bewoner in zijn eigen straat laat rommelen blijft de straat ook veel netter”*. College en raad snappen dit en dit hoeven wij dus niet uit te leggen. Met de reorganisatie die er aan komt wordt Amsterdam verdeeld in 23 buurten en daar komen managers op en die krijgen serieus geld (tonnen) en ze kunnen dat besteden tot het op is. Zo leert de buurt zelf vorm en inhoud te geven aan het beheer van de eigen buurt. Dit gaat dus van nu kleinschalig naar straks grootschalig. Onze rol bestaat uit het toetsen of dat verhaal van de burgers niet te duur is, of het haalbaar is, of de groep stabiel is, etc. Een zelfbeheer initiatief moet minimaal 2 maar bij groter perceel meer deelnemers kennen. Als het niet lukt gaat zo'n project terug in het bestek. Dan gaat de aannemer weer aan de slag. De optie om vanuit de gemeenten een initiatief te coachen als het niet lekker loopt zou tegenwoordig ook een reëel alternatief zijn.

Op de juiste plek kun je doen waarin je gelooft

Mariëlle Piels, externe bij de gemeente Stichtse Vecht mist de open houding van collega-ambtenaren. De oplossing zit volgens haar niet zozeer in meer middelen en uren. Het vraagt een verandering in de organisatiecultuur. Haar type persoon is sterk ondervertegenwoordigd. Ze voelt zich alleen staan. Rood en blauw zijn oververtegenwoordigd in het team Bestek en Beheer waar zij onderdeel vanuit maakt. Mariëlle is juist groen en geel. Mariëlle is extern ingehuurd, niet voor een opdracht met bewonersinitiatieven/ samenspel met bewoners in de openbare ruimte. Daarvoor zou zij op de verkeerde plek zitten.

EXPERIMENT 3 – (Dennis) Stel je voor dat Mariëlle Piels opschrijft wat ze ziet aan kansen en dat ze aangeeft dat ze die nu niet kan plukken op de plek en het werk waarvoor ze is aangenomen. Dennis vraagt of het haalbaar is om dat aan te geven en op die manier een plek te krijgen waar ze wel kan floreren als ondernemer? 'Zou je het durven?' Mariëlle geeft aan dat ze het alleen wel lastig vindt en dat ze coaching nodig heeft. Dennis geeft aan te willen helpen.

Track record van toegevoegde waarde

Hoe kun je laten zien (meten) dat je nuttig werk doet als het zo ongrijpbaar (voor de ver af staande bestuurders) plaatsvindt in de straat?

Stel je werk wordt vooral het onderhouden van relaties. In Berkelland telt het resultaat. Je spreekt in het begin van het jaar af dat je een aantal zaken wilt realiseren. Dan is het aan jou om daar aan het einde van het jaar te staan met die resultaten. Hoe je er komt maakt niet uit. Daar wordt veel vrijheid in gegeven. Zaken als tijdschrijven zijn bijvoorbeeld helemaal afgeschaft.

Wel wordt aangegeven dat het mensen lastig lijkt om op voorhand te zeggen hoeveel projecten burgerparticipatie en initiatieven je gaat doen in het jaar omdat je op voorhand niet weet wat er allemaal op de pad komt.

Dan wordt een gesprek met Ruud Pleune tijdens de gezamenlijk genoten inloop lunch aangehaald. Ruud wordt afgerekend op het aantal nieuwe initiatieven dat per jaar wordt ondersteund. Er wordt niet gekeken naar zijn rol / functioneren in bestaande lopende initiatieven. Terwijl die bijdrage als aanjager, verbinder, katalysator of inspirator, heel waardevol en misschien wel cruciaal kan zijn (geweest).

Verder wordt het idee geopperd dat het mogelijk zou moeten zijn om een recommendation te krijgen voor wat je hebt bijgedragen. Een beetje naar het voorbeeld van LinkedIn. En dat zo zichtbaar wordt wat je hebt gedaan in je rol. Zichtbaar maken is toch ook nodig. In Alkmaar krijgen ambtenaren nu al de vraag ook te polsen bij de burger hoe ze aankijken tegen de gemeente en haar rol in het proces.

Mensen zijn er huiverig voor om anderen te vragen feedback te geven op de eigen rol. Dennis merkt dan op dat het eigenlijk wel vreemd is dat als je als ambtenaar iemand helpt (en dat die er niet voor hoeft te betalen) dat je die persoon dan niet om feedback zou kunnen vragen of hij er wat aan heeft gehad.

Ook blijkt dat mensen het soms lastig vinden de rol als persoon en de rol als vertegenwoordiger van de gemeente te scheiden. Daar lijkt een 'cultureel ding' om de hoek te komen kijken. Want als je om feedback vraagt als persoon, gaat het opeens om credits en arrogantie. We zijn als personen al niet zo

goed in omgaan met complimenten, of er überhaupt naar vragen. Terwijl de situatie is dat je waarde toevoegt en dat je een ander vraagt dat uit te drukken.

Tevens wordt gesteld dat het zaak is dat we procesgang-credits belangrijk maken naast realisatie-credits. Een niet gelukt project in de realisatie levert mogelijk veel leerstof op voor de procesgang en de rol van de gemeente in het niet slagen van de realisatie.

EXPERIMENT 4 – Ruud Pleune Natuur & Milieu Overijssel wil wel een track record bijhouden van waarde die je toevoegt (door anderen aangegeven) aan projecten. En ook Simone Stam, gem Alkmaar wil dat uitproberen. Maar het is nog zoeken hoe dat vorm te geven. Dennis gaat meedenken. Simone vraagt zich wel af of ze daarmee haar contacten niet te veel belast? Het idee is dit bijvoorbeeld drie maanden te doen en dan met het netwerk terug te koppelen wat de ervaringen zijn.

Afronding

Terugkoppeling discussietafels en discussie

Tijdens de terugkoppeling van de discussietafel 'houding en competenties van ambtenaren' werd geconcludeerd dat er 4 experimenten zijn benoemd. Vijf mensen hebben aangegeven dit wel op te willen pakken.

Dennis Nolte gooit een balletje op en daagt iedereen uit om niet alleen te blijven praten, maar ook echt iets te gaan doen. Hij geeft aan dat het maken van zo'n stap best ingewikkeld kan zijn. Het vraagt toch om een kwetsbare opstelling en dan is het best een stap om dat met velen te delen (zoals in het leernetwerk).

Tijdens de terugkoppeling van de discussietafel 'omgaan met diversiteit burgerinitiatieven' werd signaleerd dat er bij overheden steeds meer ruimte voor verschil ontstaat, ondanks dat gelijke behandeling als principe heel belangrijk blijft. Tegelijkertijd werd gezegd dat gelijke kansen om ongelijke behandeling vraagt, en dat juist ongelijke behandeling nodig om de uitgangspositie voor iedereen gelijk te krijgen. En dat kan als je maar steeds goed kunt uitleggen hoe je tot je afwegingen komt. Maar er werd ook gesteld dat in deze transitie voorlopers heel belangrijk zijn. Ruimte geven aan deze mensen is nodig, zij kunnen weer anderen meetrokken in die beweging. Kennis overdragen en leren van elkaar. Een soort van open source code die ook door anderen wordt gebruikt.

Tijdens de terugmelding over de discussietafel 'omgangsregels en Spelregels' geeft Alkmaar aan volgend jaar een nieuw groenbeleidsplan te gaan maken. Ze willen dit plan veel meer met bewoners samen maken. De vraag wordt gesteld of er gemeenten zijn die daar al ervaring mee hebben? Amsterdam geeft aan dat ze informatie ophalen bij bewoners door een schouw met de bewoners te houden. In Zevenaar heeft Dennis Nolte destijds veel initiatieven van mensen opgehaald (ook groen) en dit omgevormd naar een kompaspunten verhaal, een verhaal over mentaliteit en waarden. Dit richtinggevende verhaal is door de Raad gegaan. Dennis geeft aan dat het ook digitaal beschikbaar is (<http://www.spoorvanvernieuwing.com/downloads/magazine-zevenaar-frisse-wind/>). Tot slot wordt een voorbeeld uit de Achterhoek genoemd. Een project 'kernenfoto'. Centraal stond een basisinventarisatie naar wat mensen mooi of lelijk vinden. Hier is ook een Facebook pagina (<https://nl-nl.facebook.com/Achterhoek2020>) aan gekoppeld. Op basis hiervan wordt nu een regionale woonvisie gemaakt. Groen was daar onderdeel van. Op de site van de regio achterhoek (<http://www.achterhoek2020.nl/>) is hierover info te vinden.

Hoe nu verder?

Aan het slot van de bijeenkomst komt aan de orde dat dit leernetwerk volgend jaar wordt vervolgd met ondersteuning vanuit Alterra, mogelijk gemaakt door het Ministerie van Economische Zaken. Dat betekent dat iedereen van harte is uitgenodigd een casus, een situatie, een leervraag of wat dan ook aan de orde te stellen in het leernetwerk. Het mag over lastige dingen gaan, het hoeven geen uitgekristalliseerde dingen te zijn, hoeft ook niet altijd met de hele groep. Kan ook in een kleiner verband.

Verder wordt nogmaals in de groep gemeld dat het ministerie van EZ op dit moment samen met de provincies een Uitvoeringsagenda Natuurvisie aan het opstellen is, welke op 5 februari gelanceerd wordt. Het gaat om een open podium voor projecten op het gebied van natuur. Het is een mogelijkheid voor stimulans. Het gaat daarbij wel om 'vernieuwende projecten van formaat, niet voor geveltuintjes'. Op dit moment loopt het via het IPO. Is nog niet helemaal uitgewerkt hoe de provincies dit gaan doen. In Noord Holland komt er in januari een congres dat gaat over ontmoeten burgers, overheden en ondernemers.

Betreffende 'hoe nu verder' werden er opties genoemd die verschillen qua grootte, openheid en vrijblijvendheid:

1. Intervisie in kleine groepjes. Kleinschalige, vertrouwde setting. Mensen brengen praktijkvragen in, anderen helpen mee om het verder te brengen.
2. Mogelijk gekoppeld aan persoonlijke uitdagingen / opdrachten, waarvoor de resultaten steeds met elkaar worden gedeeld.
3. Eventueel maatjes vormen: koppels die bij elkaar langs komen en met elkaar meelopen en adviseren.
4. Op 'werkbezoek' bij gemeenten die al verder zijn om te leren van ervaringen elders. De ambtenaar van gemeente Alkmaar geeft aan daar wel een bijdrage aan te willen leveren. Maar misschien niet in Alkmaar, want dat is zo ver weg.
5. In grotere meer open bijeenkomsten kennis en ervaring uitwisselen aan de hand van inspirerende praktijk voorbeelden (zoals we dat nu min of meer doen).
6. Een open digitaal platform (als een soort bibliotheek) om informatie, nieuws, literatuur etc. met elkaar te delen. Eventueel met een forum waar mensen vragen kunnen stellen.

Voor ideeën en voorstellen in 2015 is iedereen van harte uitgenodigd contact op te nemen met Alterra (jeroen.kruit@wur.nl, rosalie.vandam@wur.nl en / of irini.salverda@wur.nl). Mogelijk kunnen we dan samen een volgende bijeenkomst organiseren. Alvast dank voor jullie input!